

По итогам каждой конференции доклады и тезисы размещаются на интернет сайтах:

<http://конференция.com.ua>

<http://elibrary.ru>

Каждый участник конференции получает сборник опубликованных докладов, а также сертификат участника конференции.

Каждому сборнику присваивается польский Идентификационный код ISBN

Каждому сборнику присваивается УДК, ББК и Авторский знак

Сборник включён в Российский индекс научного цитирования (РИНЦ)

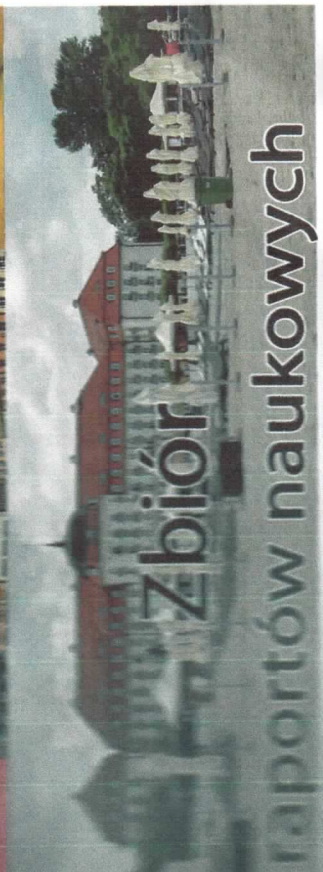
Внимание! Вы можете заказать полностью **цветной** сборник научных докладов!

Приглашаем Вас подать доклад на научно-практическую конференцию:

Общества знаний/ KNOWLEDGE SOCIETY

30.10.2014 - 31.10.2014 Мушина/Muszała

Принимаем к публикации монографии, диссертации, рукописи, сборники научных трудов с присвоением ISBN, размещением в РИНЦ.

**Wiedza dzisiaj: teoria, metodologia,
praktyka, problematyka.**

30.07.2014 - 31.07.2014

Наука dziś: teoria, metodologia, praktyka, problematyka.

ного ставлення до книги, у 7,7% дітей визначено високий рівень, нульового рівня не виявлено, низький – констатовано в 15,5% дітей.

До того ж виявлено негативні тенденції ціннісного ставлення до книги за когнітивним критерієм, показниками, «активність літературно-художньої комунікації», «уміння визначати зміст твору», «уміння оцінювати книгу за зовнішніми та змістовими параметрами», «уміння використовувати книгу як джерело інформації».

Було сформульовано окремі закономірні залежності між показниками: діти, які демонстрували вміння визначати зміст твору, демонстрували високі показники літературного досвіду та художньо-мовленнєвої комунікації. Низький рівень інформованості завжди супроводжувався низькими даними за іншими показниками цього критерію.

Відтак, аналіз отриманих експериментальних даних виявив досить низький рівень сформованості ціннісного ставлення до книги в старших дошкільників, що у мовило необхідність у створенні спеціальних педагогічних умов, які б сприяли формуванню означеної якості. Результати формувального експерименту буде викладено у подальших публікаціях.

Наука сьогодні: теорія, методологія, практика, проблематика.

ПОД-СЕКЦІЯ 4. Обща и дошкольная педагогика.

Лінік О.О.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

СУБ'ЄКТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Анотація. У статті розкрито сутність та характеристики суб'єктності учителя. Результати теоретичного аналізу підкріплено емпіричними даними, отриманими у ході експерименту. Представлено зв'язок між суб'єктністю та суб'єктною позицією вчителя як між змістовою та процесуальною характеристиками суб'єкта.

Ключові слова / Keywords: суб'єкт / subject, суб'єктність / subject, суб'єктна позиція / subject position, особистісні якості педагога / the personal qualities of the teacher.

Нові освітні тенденції вимагають передусім зміни педагогічного мислення, свідомості та рольової позиції. Суб'єктність викладача відіграє визначну роль у побудові суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями. Водночас особистість учителя традиційної школи являє собою досить статичну, консервативну ієрархічну структуру, якій притаманні певні стереотипи в поведінці, а також міцно закріплена роль наставника, авторитарного педагога. Особливо це стосується вчителів початкових класів, оскільки вік молодшого школяра вимагає пошуку особливих підходів до організації співробітництва учнів. Проте на сьогоднішній день, за даними проведеного емпіричного дослідження, майже 83% учителів не реалізують суб'єкт-суб'єктного підходу у навчанні та не виявляють мотивації до перебудови своєї рольової позиції. Між тим вони зазначають, що використовують новітні педагогічні технології, зокрема, інтерактивні. Разом із тим, без зміни позиції вчителя із суб'єкта наставництва на суб'єкта співробітництва використання інновацій залишається формальним.

Найважливішим завданням учителя у контексті синергетичної парадигми є педагогічна фасилітація (підтримка, супровід), що полягає у спрямуванні інформаційних потоків, вилученні розмаїття точок зору, звернення до особистісного досвіду учасників, підтримка активності учасників, взаємозбагачення досвіду учасників, полегшення сприйняття та засвоєння, заохочення творчості учасників.

Саме такий погляд представлено у дослідженнях, що характеризують особистість педагога як суб'єкта діяльності (К. Абульханова-Славська, А. Брушлинський, О. Волкова, О. Гогоберідзе, М. Федоренко).

Відтак, головною умовою реалізації педагогіки співробітництва у практиці сучасної школи, на нашу думку, є особистість учителя, а конкретніше – його суб'єктність.

Аналіз дефініцій, наданих ученими, дозволив констатувати, що суб'єктність визначається як характеристика суб'єкта, проте цей термін має різні аспекти в інтерпретації. Зокрема, визначено кілька загальних тенденцій у визначенні цього терміну:

- 1) флософський підхід: як свідомоформа буття (Т. Дулінець, А. В. Брушлинський, Г. Гегель, С. Кьєркегор, Ф. Ніцше, Ж.-П. Сартр, М. Хайдеггер, К. Ясперс,);

Наука dziś: teoria, metodologia, praktyka, problematyka.

2) психологічний підхід: системна якість особистості, що поєднує такі якості як свобода, самостійність, відповідальність, ініціативність, творчість, оригінальність, активність відповідальність (Є. Ісаєв, І. Гоголева, В. Слободчиков, В. Татенко, І. Якиманська та інші.);

3) педагогічний підхід: здатність до саморозвитку (Н. Борятко О. Волкова, А. Деркач, Н. Пряхніков та інші.);

4) інтегрований підхід: взаємозв'язок різних якостей та процесів (Ю. Блиннова, І. Зминая, В. Магросов, В. Петровський, В. Сластьонін).

Враховуючи інтегрований підхід, визначимо **суб'єктивність** як усвідомлення людиною себе суб'єктом діяльності та відносин, у яких відбувається самовдосконалення особистості, яке уможлиблюється завдяки наявності таких якостей як відповідальність, ініціативність, активність, здатність до прийняття самостійних рішень.

Категорія суб'єктивності розглядається як змістовно-діяльнісна характеристика активності, як сукупність виявлень людської психіки, що представляє собою особливий роду цілісність (В. Слободчиков, Є. Ісаєв), отже в ній можна виокремити змістовий (сукупність особистісних якостей) та процесуальний (відносини, спілкування та діяльність) аспекти.

Якщо говорити про суб'єктивність учителя як про якість (**змістовий аспект**), яка є визначальною в організації суб'єктивної взаємодії з учнями, то постає необхідність розглянути більш детально особистісні якості, які утворюють структуру суб'єктивності педагога.

У межах дослідження було експериментально перевірено припущення суб'єктивних якостей учителями, які реалізують навчальне співробітництво у школі. Методом діагностики було обрано експертне оцінювання вчителів позачкових класів, за результатами якого зроблено висновки щодо якостей, притаманних педагогам, які реалізують ідеї педагогіки співробітництва. Якщо говорити про найбільш характерні особистісні якості, то ними виявилися такі: активність (9,53), відповідальність (9,48), самостійність (9,25), найменш притаманними виявилися наступні якості: креативність (8,44), емоційна стійкість (8,48), упевненість у собі (8,49).

Щодо професійних якостей, то тут найбільш притаманними виявилися: здатність до рефлексивної діяльності (9,54), інноваційна відкритість (9,35), ціннісне ставлення до взаємодії (9,28), прагнення до здобуття нових знань (9,12), ціннісне ставлення до самовдосконалення (9,11). Найменш притаманними якостями виявилися здатність до критичного оцінювання власних дій (8,51), здатність виступати ініціатором взаємодії (8,56), здатність до цілепокладання (8,67), прогностичні уміння (8,75).

Відтак, найбільш притаманними рисами сучасного педагога, що реалізує навчальне співробітництво, виявилися наступні: *активність, відповідальність, самостійність (особистісні); здатність до рефлексивної діяльності, інноваційна відкритість, ціннісне ставлення до взаємодії, прагнення до здобуття нових знань, ціннісне ставлення до самовдосконалення (професійні)*. Саме сукупність цих якостей утворює змістовий аспект суб'єктивності.

Надалі перейдемо до характеристики **процесуального аспекту суб'єктивності**. Погляди на природу суб'єктивності у процесуальному аспекті мають два аспекти. Перший з них полягає у тому, що суб'єктивність виявляється в особистісних відносиних суб'єкта до

Наука сьогодні: теорія, методологія, практика, проблематика. оточуючих [2, с. 39], тобто суб'єктивність може проявлятися у ставленні та спілкуванні. Другий аспект пов'язаний із проявами суб'єктивності у процесі діяльності.

На нашу думку, немає сенсу розглядати прояви суб'єктивності цих двох площин, оскільки, одна з них зумовлює іншу. Натомість є сенс у визначенні інтегрованого характеру суб'єктивності, оскільки він дозволяє врахувати три виміри: відносини, спілкування та діяльність. Інтегрований підхід до визначення суб'єктивності представлено у дослідженні Н. Борятко, Н. Дулинець, які визначають свободу вибору та відповідальність основними характеристиками суб'єктивності, які проявляються у різних видах ставлень: ставленні до себе як джерела продуктивної активності; ставленні до навколишньої дійсності, яка виступає у якості об'єкта активності; інтеграції різних рівнів виявлення активності, що зумовлює автономність та самостійність людини; позитивності Я-концепції особистості; використанні у процесі пізнання і діяльності суб'єктивного досвіду перетворюючої діяльності [1; 4].

Такий підхід дозволяє представити інтегровану та ієрархічну природу суб'єктивності та поєднати її особистісний, діяльнісний та творчий аспекти. У свою чергу, саме у діяльності, спілкуванні та відносиних виявляється суб'єктивна позиція людини, як діялісна проєкція суб'єктивності. Саме такий погляд спостерігаємо у дослідженні І. Гоголевої, яка розглядає суб'єктивну позицію студента як інтегровану ставлення суб'єктивності учителя та її проєкцію [3].

Дослідження учених дають змогу говорити про взаємобумовленість суб'єктивності та суб'єктивної позиції, оскільки позиції є відображенням особистісних якостей, що складають сутність суб'єктивності. З іншого боку, формування суб'єктивної позиції веде за собою розвиток особистісних якостей, а отже, суб'єктивності. Це дає змогу стверджувати про те, що формування суб'єктивної позиції студента є передумовою становлення його суб'єктивності у професійній діяльності, необхідної для реалізації співробітництва з учнями.

Список використаних джерел

1. Борятко Н. М. Теорія і практика становлення професійної позиції педагога-вчителя в системі неперервного образования : дис. ... док. пед. наук : 13.00.08 / Н. М. Борятко. – Волгоград, 2001.
2. Величенко Л. К. Психологічні основи педагогічної взаємодії : автореф. дис. на здоб наук. ст. д-ра психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна психологія» / Л. К. Величенко. — К., 2006. – 41 с.
3. Гоголева І. І. Становлення суб'єктивної позиції вчителя в умовах інноваційної діяльності педагогічного колектива : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / І. І. Гоголева. – Комсомольск-на-Амуре, 2003. – 207 с.
4. Дулинець Т. Г. Становлення суб'єктивної позиції учасників в учебном процессе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Т. Г. Дулинець. – Красноярск, 2005. – 243 с.